

THEMA: *PIEK*

Tekst: Nart Wielaard Beeld: iStock, Shutterstock

*Stilstand is achteruitgang. Verandering is een constante.
En zo kunnen we nog wel wat clichés uit de mouw schudden over
waarom u moet inspelen op verandering. Ook in het accountantsvak
volgen de hypes elkaar in steeds rapper tempo op.*

Sommige van die hypes beklijven, andere rest niet meer dan een plaats in het eindeloos grote geheugen van Google. Een greep uit de belangrijkste accountancyhypes van de 21ste eeuw (*so far*) en wat we van de historie kunnen leren.

1 **WEB TRUST: ACCOUNTANTS BEZEGELEN VERTROUWEN IN WEBSHOPS**

Weet u het nog, eind jaren negentig? De Nieuwe Economie kwam op - met kapitalen gespeld - en beloofde een schier oneindige groei. Belangrijke *driver* van die nieuwe wereld: de opkomst van online handel, wat we toen nog e-commerce noemden. En dus introduceerde de Amerikaanse beroepsorganisatie voor accountants (AICPA) al gauw het zogeheten WebTrust-certificaat. Accountants konden dat afgeven aan webshops die daarmee konden laten zien dat ze bona fide handelaren waren.

De propositie kwam nooit echt lekker van de grond. De marktperceptie: het is een strategische zet van accountants om een nieuwe lucratieve markt aan te boren. Bovendien gingen individuele kantoren ook nog eens hun eigen diensten op dit terrein ontwikkelen en daarmee ruimte voor wildgroei creëren. In Nederland werd het Thuiswinkelwaarborg, een initiatief vanuit de branche zelf, wel een succes, met inmiddels 2.200 aangesloten webshops. Een kleine twintig jaar later speelt overigens een vergelijkbare nieuwe uitdaging. In *The Age of the Algorithm* ontstaat er ook een roep om auditors onder de motorkap van algoritmes te laten kijken. Cathy O'Neill - geen accountant - beet een halfjaar geleden het spits af met de eerste algoritme audit. Dit keer lijkt de hypefactor een stuk lager dan destijds bij de introductie van het WebTrust-zegel. En kantoren zijn minder *pushy*.

2 **OUTSOURCING: LEKKER GOEDKOOP BULKWERK IN INDIA**

Waarom zou je zelf in het zweet des aanschijs werken, als je het ook in India of Polen kunt laten doen voor een habbekrats? Rond 2003 raakten vrijwel alle sectoren - van machinebouwers tot banken - steeds meer in de ban van *outsourcing* en *offshoring*. De woorden gonsden ook rond op accountantskantoren. Het recept klonk erg aantrekkelijk: laat het simpele boek- en rekenwerk over aan een batterij goedkope maar slimme arbeidskrachten, zodat je zelf de leuke en intelligente (advies)dingen kunt blijven doen. Ook (of juist) voor kantoren in de mkb-markt een aantrekkelijke gedachte. Er werden zelfs groepsreizen voor georganiseerd.

Wie een paar jaar later als journalist op zoek ging naar mooie voorbeelden, kwam bedrogen uit. Er werd meer over *outsourcing* in de accountancy geschreven dan dat er in de praktijk ook echt wat werd ondernomen. Hier en daar was er een halfslachtige *pilot*, maar afgezien van enkele successen kwam *outsourcing* nooit grootschalig van de grond. Dat is achteraf misschien maar goed ook. Een mooi signaal, uit de archieven van dit blad, is een interview met Ten Kate Huizinga in 2010. "Inmiddels zijn we in staat om tachtig procent van de ingescande documenten zonder verdere menselijke handeling helemaal correct in de administratie te verwerken. Dan is het proces zo efficiënt dat er met *outsourcing* naar onze mening weinig meer valt te halen." De historische les was: stop met *outsourcen* en start met automatiseren. Anno 2018 is 'scan&herken' steeds meer ingeburgerd en ontdekken veel kantoren dat *machine learning* - met een algoritme dat gaandeweg leert hoe het bepaalde documenten moet verwerken - pas écht efficiënt is voor het bulkwerk. →

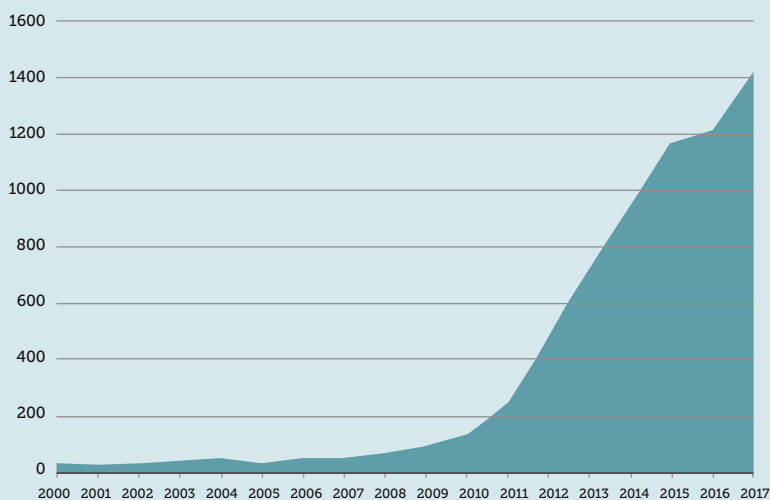

HYPER DE HYPE

AFGEZIEN VAN ENKELE SUCCESSEN KWAM OUTSOURCING NOOIT GROOT- SCHALIG VAN DE GROND.

INTEGRATED REPORTING

Artikelen in Google Scholar

3 INTEGRATED REPORTING: OMDAT WAARDE-CREATIE IETS HEEL ANDERS IS DAN EBITA

In 1999 bracht PriceWaterhouseCoopers het *Corporate Reporting Framework* uit, een van de eerste publicaties over *integrated reporting*. Tien jaar later beleeft het concept het hoogtepunt in de aandacht, mede doordat de Britse prins Charles zich erachter schaaft, met een samenwerking waarin de belangrijkste partijen werken aan een kleine revolutie in *corporate reporting*. Nederland had met Nancy Kamp-Roelands (EY) - die regelmatig aanschoof bij prins Charles - een eigen *integrated reporting*-kopstuk. Inhoudelijk draait het concept om het verbinden van financiële en niet-financiële zaken, die in de traditionele rapportages nog sterk gescheiden werelden zijn. Bedrijven gaan 'het echte verhaal vertellen'. Plat gezegd: een vis die door vervuiling sterft krijgt in een *integrated report* een prijskaartje.

De professionele gemeenschap rond het thema is (nog steeds) ijzersterk, maar buiten die *incrowd* weet het concept toch niet echt tractie te krijgen. Voormalig TNT-topman Peter Bakker - daarna ceo van de World Business Council for Sustainable Development - riep in 2015 nog eens dat accountants de wereld kunnen redden als ze zo'n revolutie in reporting ontketen. Een mooie en goedbedoelde oprisping, die echter maar beperkt weerklank vond buiten de *incrowd*.

4 PROCESS MINING: EEN RÖNTGENFOTO VAN EEN ORGANISATIE

Met chirurgische precisie blootleggen waar processen fout lopen in een organisatie, of waar functiescheidingen worden doorbroken. Dat is niet langer een droom, maar kan met *process mining* realiteit worden. Elke handeling van een medewerker in een organisatie laat immers een

digitaal spoor na in de systemen. Dus is het eigenlijk kinderspel om die sporen uit te lezen en te analyseren op (bijvoorbeeld) vertragingen, het doorbreken van functiescheidingen of inefficiënties.

Accountants kunnen zich dus achteraf - desnoods ook *realtime* - een compleet beeld vormen van de werkelijke processen, daar hun zekerheid aan ontleen en er ook nog eens geweldige adviezen voor de klant uit destilleren. Met gebruiksvriendelijke *interfaces* waarmee je spelenderwijs en intuïtief door de processen heen klikt.

Waarom is het concept dan toch nog maar bij een heel kleine minderheid van de controles in gebruik? Omdat verandering lastig is en omdat in dit geval een verandering veel verder gaat dan de inzet van een nieuwe *tool*. Eigenlijk is er een transformatie nodig naar een echt datagedreven aanpak in de audit. De snelheid van zo'n verandering wordt meestal niet door techniek, maar door het menselijke absorptievermogen bepaald.

Daarom is *process mining* ook niet los te zien van de term *big data* - nog zo'n hypewoord. Daarover zei de Israëlische wetenschapper Dan Ariely in 2013 al dat het net zoiets is als tienerseks. Niemand doet het. Vrijwel niemand weet hoe het moet. Maar iedereen heeft het erover omdat ze denken dat iedereen het doet. De datagedreven audit is eenzelfde lot beschoren. De eerste tieners beginnen nu de eerste ervaringen op te doen - en scheppen op dat ze er erg van genieten.

5 XBRL: 'NEXT BIG THING' WILDE MAAR NIET 'BIG' WORDEN

Als we allemaal dezelfde taal spreken, dan wordt het leven een stuk gemakkelijker. Dat geldt ook voor zakelijke rapportages, zoals jaarrekeningen of aangiftes. En XBRL - of voluit eXtensive Business Markup Language - werd door

de *hardcore* voorvechters daarom met het nodige fanatisme gepromoot. Dat was nodig, want hoe meer partijen zoals toezichhouders, overheden, banken en verzekeringsmaatschappijen de open informatiestandaard zouden toepassen, hoe groter de voordelen.

Hard drukken helpt niet altijd en er ontstond een negatief sentiment over XBRL. Het was - na IFRS - de volgende vierletterafkorting waar consultants geld mee konden verdienen. En het was ondernemers ook niet helemaal duidelijk waar hun voordelen nu precies lagen. Al in 2005 schreef dit magazine: "er wordt al erg lang gepraat over XBRL als *the next big thing*". En even verderop hoopvol dat het er op leek "dat het momentum voor XBRL steeds beter wordt".

XBRL werd een jeukterm. Het is dan ook maar goed dat de samenwerkende partijen in Nederland gingen werken met de nieuwe term Standard Business Reporting (SBR). Al zijn ook daar bijna religieuze discussies gaande over de zegeningen ervan. Een schrale troost: de barcode werd ook al in 1973 ontwikkeld en veroorzaakte pas een jaar of vijftien later een revolutie in logistieke ketens. Dat geeft de burger moed.

6 BLOCKCHAIN: DUIZENDDINGENDOEKJE VOOR DE HIPSTER

Het kan snel gaan. In 2014 moest je nog uitleggen dat *blockchain* "het mechanisme onder *bitcoin* was". In 2016 was de *blockchain* niet meer weg te slaan uit vakmedia en had iedereen er een mening over. Hype en hoop leken het nogal eens te winnen van realiteitszin. Een typerende anekdote uit 2017: het Amerikaanse biotechnologiebedrijf Biopix veranderde de naam in Riot Blockchain en zag de beurskoers prompt fors omhoog schieten.

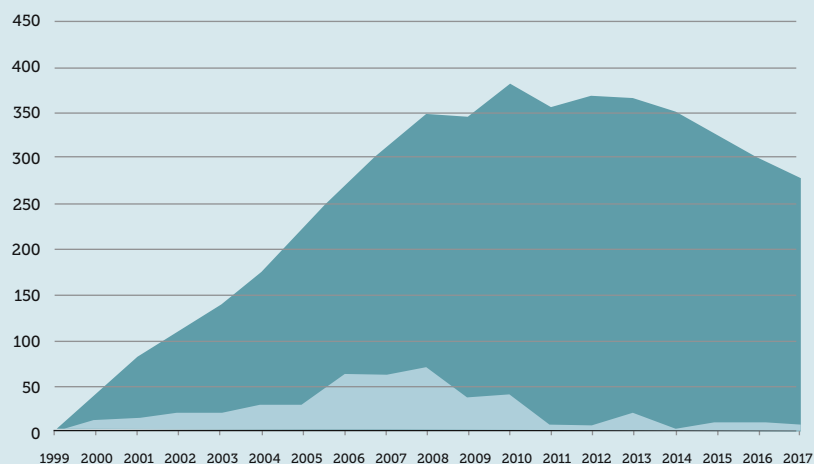
*BLOCKCHAIN IS
EEN OPLOSSING
OP ZOEK NAAR EEN
PROBLEEM.*

Als we de verhalen van blockchain-evangelisten mogen geloven is blockchain de oplossing voor vrijwel alle problemen. De idealisten zien er bijvoorbeeld mogelijkheden in om een pak koffiebonen te traceren naar de Afrikaanse koffieboer, minderjarige vluchtelingen te herenigen met hun ouders of er je kraamzorg mee te regelen. En ook het accountantsvak kan de borst nat maken, want alles wordt anders.

In 2018 lijkt bezinning in te treden. Er verschijnen kritische verhalen dat blockchain-technologie vaak een omslachtige oplossing is voor een probleem dat net zo goed zonder kan worden opgelost. Oftewel: blockchain is een oplossing op zoek naar een probleem.

Dat alles neemt niet weg dat blockchain in bepaalde gevallen fantastisch is. Wanneer? Als er een vertrouwensprobleem is op te lossen, precies zoals de mysterieuze bedenker →

XBRL

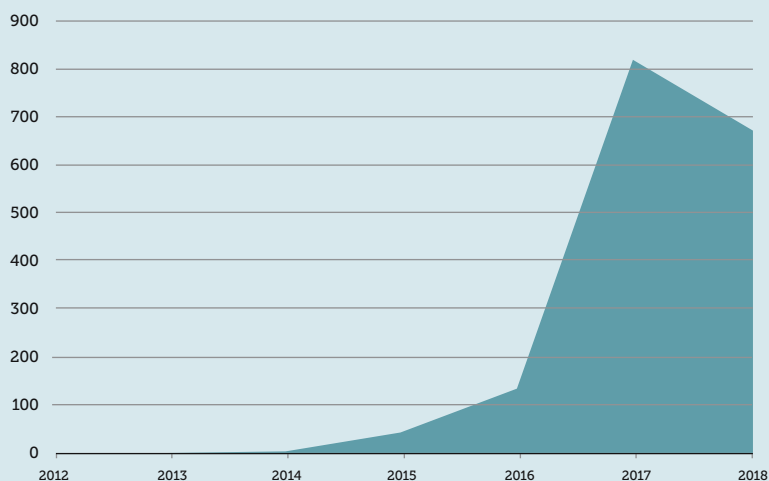
■ Aantal artikelen Lexus Nexis (internationale Engelstalige kranten en tijdschriften)
■ Aantal artikelen in Google Scholar

*EEN VIS DIE DOOR
VERVUILING STERFT
KRIJGT IN EEN
INTEGRATED REPORT
EEN PRIJSKAARTJE.*

DE BELOFTE KOMT
MAAR OP HEEL
WEINIG PLAATSEN
VAN DE TEKENTAFEL
NAAR DE PRAKTIJK.

BLOCKCHAIN

Aantal artikelen waarin blockchain wordt genoemd in Nederlandse kranten, vakbladen, tijdschriften in database LexisNexis

Nakamoto het heeft bedacht. En laat dat vertrouwen nu juist het hart van het accountantsvak zijn!

7 CONTINUOUS AUDITING: OMDAT INFORMATIE STROOMT

Stel je een accountant voor die achter een scherm rustig, met een kop koffie onder handbereik, kijkt of alle *checks and balances* bij zijn cliënten goed werken. Af en toe popt er een melding op over een doorbreking of schending van een *control* waar hij/zij even in detail naar kan kijken. Als dat technisch mogelijk is - antwoord: ja - dan is het ook mogelijk om realtime zekerheid te geven over een informatiestroom. *Continuous auditing* speelt in op die belofte en geeft daarmee de accountant een kans op meer relevantie.

De werkelijkheid: de belofte komt maar op heel weinig plaatsen van de tekentafel naar de praktijk. En de belofte heeft intussen wel talloze broertjes en zusjes gekregen in de afgelopen jaren. Denk aan *continuous data assurance*, *continuous controls monitoring* en *continuous risk monitoring*.

8 ROBOTICS: HEEFT EIGENLIJK NIKS MET ROBOTS TE MAKEN

Robotic Process Automation (RPA) is de laatste jaren een erg populair onderwerp op congressen en seminars. Met robots zoals we die uit Hollywood-producties kennen heeft het weinig van doen. RPA heeft geen ogen of poten en is alleen maar code.

Toegegeven, er is wel echt wat nieuws aan de hand. Robotics is niet de volgende slimmigheid in automatiseren van administratieve processen, want het is meer dan automatiseren. Automatiseren is immers het schrijven van een programma wat bepaalde in de softwarecode opgenomen handelingen uitvoert. Robotics is anders. Robotics

analyseert hoe mensen bepaalde taken verrichten, gaat deze handelingen zelfstandig kopiëren en zichzelf gaandeweg trainen - jawel: *machine learning*. Het aantrekkelijke daarvan is dat er over verschillende applicaties heen wordt gewerkt, zonder de noodzaak deze te integreren. Simpel gesteld: een 'robot' kan bijvoorbeeld een *spreadsheet* openen, bepaalde velden selecteren en deze kopiëren naar een andere financiële applicatie. Dat alles zou besparingen van 25 tot veertig procent kunnen opleveren in de financiële functie.

Is het een hype? Een rapport van EY stelde in 2016 dat er nogal wat fout kan gaan bij de implementatie en dat dat in 30-50 procent van de gevallen ook gebeurt. Gartner - de *godfather* van de *hype cycle* - was er in datzelfde jaar juist extreem positief over. ←

